

SCHEMA VAN DE MIS  
ORDINARIUM MISSÆ



NEDERLANDS - LATINUM

## RITUS INITIALES

### INTROITUS

V. In nomine Patris, et Filii, et Spiritus Sancti.

R. Amen.

1. V. Gratia Domini nostri Iesu Christi, et caritas Dei, et communicatio Sancti Spiritus sit cum omnibus vobis.

R. Et cum spiritu tuo.

vel:

2. V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

vel:

3. V. Gratia vobis et pax a Deo Patre nostro et Domino Iesu Christo.

R. Et cum spiritu tuo.

### ACTUS PÆNITENTIALIS

V. Fratres, agnoscamus peccata nostra, ut apti simus ad sacra mysteria celebranda.

1. R. Confiteor Deo omnipotenti et vobis, fratres,  
quia peccavi nimis  
cogitatione, verbo, opere et omissione:  
mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa.

## OPENING VAN DE DIENST

### INTREDELIED

P. In de naam van de Vader en de Zoon en de heilige Geest.

A. Amen.

1. P. De genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de gemeenschap van de heilige Geest zij met u allen.

A. En met uw geest.

of:

2. P. De Heer zij met u.

A. En met uw geest.

of:

3. P. Genade zij u en vrede van God onze Vader en van de Heer Jezus Christus.

A. En met uw geest.

### SCHULDBELIJDENIS

P. Broeders en zusters, belijden wij onze zonden, bekeren wij ons tot God, om de heilige Eucharistie goed te kunnen vieren.

1. A. Ik belijd voor de almachtige God, en voor u allen  
dat ik gezondigd heb  
in woord en gedachte, in doen en laten:  
door mijn schuld, door mijn schuld, door mijn grote schuld.

Ideo precor beatam Mariam semper Virginem,  
omnes Angelos et Sanctos,  
et vos, fratres, orare pro me  
ad Dominum Deum nostrum.

**vel:**

**2. V.** Miserere nostri, Domine.

**R.** Quia peccavimus tibi.

**V.** Ostende nobis, Domine, misericordiam tuam.

**R.** Et salutare tuum da nobis.

**vel:**

**3. V.** Qui missus es sanare contritos cordes: Kyrie, eleison.

**R.** Kyrie, eleison.

**V.** Qui peccatores vocare venisti: Christe, eleison.

**R.** Christe, eleison.

**V.** Qui ad dexteram Patris sedes, ad interpellandum pro nobis:  
Kyrie, eleison.

**R.** Kyrie, eleison.

**V.** Misereatur nostri omnipotens Deus et, dimissis peccatis nostris,  
perducat nos ad vitam æternam.

**R.** Amen.

Daarom smee ik de heilige Maagd Maria,  
alle engelen en heiligen,  
en u, broeders en zusters, voor mij te bidden  
tot de Heer, onze God.

**of:**

**2. P.** Heer, ontferm U over ons.

**A.** Wij hebben gezondigd.

**M.** Toon ons, Heer, uw barmhartigheid.

**A.** En schenk ons uw heil.

**of:**

**3. P.** Heer, die de rouwmoedigen troost, ontferm U over ons.

**A.** Heer, ontferm U over ons.

**P.** Christus, die gekomen zijt voor de zondaars, ontferm U over  
ons.

**A.** Christus, ontferm U over ons.

**P.** Heer, die onze voorspreker zijt aan de rechterhand van de  
Vader, ontferm U over ons.

**A.** Heer, ontferm U over ons.

**P.** Moge de almachtige God zich over ons ontfermen, onze zonden  
vergeven en ons geleiden tot het eeuwig leven.

**A.** Amen.

## KYRIE

V. Kyrie, eleison.

R. Kyrie, eleison.

V. Christe, eleison.

R. Christe, eleison.

V. Kyrie, eleison.

R. Kyrie, eleison.

## GLORIA

Gloria in excelsis Deo  
et in terra pax hominibus bonæ voluntatis.  
Laudamus te, benedicimus te, adoramus te,  
glorificamus te, gratias agimus tibi  
propter magnam gloriam tuam,  
Domine Deus, Rex cælestis,  
Deus pater omnipotens.  
Domine Fili unigenite, Iesu Christe,  
Domine Deus, Agnus Dei, Filius Patris,  
qui tollis peccata mundi,  
miserere nobis;  
qui tollis peccata mundi,  
suscipe deprecationem nostram.  
Qui sedes ad dexteram Patris,  
miserere nobis.  
Quoniam tu solus Sanctus,  
tu solus Dominus,  
tu solus Altissimus,  
Iesu Christe,  
cum Sancto Spiritu:  
in gloria Dei Patris.  
Amen.

## KYRIE

P. Heer, ontferm U over ons.

A. Heer, ontferm U over ons.

P. Christus, ontferm U over ons.

A. Christus, ontferm U over ons.

P. Heer, ontferm U over ons.

A. Heer, ontferm U over ons.

## GLORIA

Eer aan God in den hoge,  
en vrede op aarde aan de mensen die Hij liefheeft.  
Wij loven U. Wij prijzen en aanbidden U.  
Wij verheerlijken U en zeggen U dank  
voor uw grote heerlijkheid.  
Heer God, hemelse Koning,  
God almachtige Vader;  
Heer, eniggeboren Zoon, Jezus Christus;  
Heer God, Lam Gods, Zoon van de Vader;  
Gij die wegneemt de zonden der wereld,  
ontferm U over ons;  
Gij die wegneemt de zonden der wereld,  
aanvaard ons gebed;  
Gij die zit aan de rechterhand van de Vader,  
ontferm U over ons.  
Want Gij alleen zijt de Heilige.  
Gij alleen de Heer.  
Gij alleen de Allerhoogste:  
Jezus Christus,  
met de heilige Geest  
in de heerlijkheid van God de Vader.  
Amen.

## COLLECTA

V. Oremus. ...

R. Amen.

## LITURGIA VERBI

### LECTIO PRIMA ET PSALMUS

Verbum Domini.

R. Deo gratias.

### LECTIO SECUNDA ET CANTUS ALLELUIA VEL ALTER CANTUS

Verbum Domini.

R. Deo gratias.

## EVANGELIUM

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

V. Lectio sancti Evangelii secundum N.

R. Gloria tibi, Domine.

V. Verbum Domini.

R. Laus tibi, Christe.

## HOMILIA

## OPENINGSGEBED

P. Laat ons bidden. ...

A. Amen.

## DIENST VAN HET WOORD

### EERSTE LEZING EN ANTWOORDPSALM OF TUSSENZANG

Woord van de Heer.

A. Wij danken God.

### TWEEDE LEZING EN ALLELUIA

Woord van de Heer.

A. Wij danken God.

## EVANGELIE

P. De Heer zij met u.

A. En met uw geest.

P. Uit het heilig Evangelie van onze Heer Jezus Christus volgens N.

A. Lof zij U, Christus.

P. Woord van de Heer.

A. Lof zij U, Christus.

## HOMILIE

## CREDO

Credo in unum Deum,  
Patrem omnipotentem, factorem cæli et terræ,  
visibilium omnium et invisibilium.  
Et in unum Dominum Iesum Christum,  
Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia sæcula.  
Deum de Deo, lumen de lumine,  
Deum verum de Deo vero,  
genitum, non factum, consubstantialem Patri:  
per quem omnia facta sunt.  
Qui propter nos homines et propter nostram salutem  
descendit de cælis.  
Et incarnatus est de Spiritu Sancto  
ex Maria Virgine, et homo factus est.  
Crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato;  
passus et sepultus est, et resurrexit tertia die,  
secundum Scripturas, et ascendit in cælum,  
sedet ad dexteram Patris.  
Et iterum venturus est cum gloria,  
iudicare vivos et mortuos,  
cuius regni non erit finis.  
Et in Spiritum Sanctum, Dominum et vivificantem:  
qui ex Patre Filioque procedit.  
Qui cum Patre et Filio simul adoratur et conglorificatur:  
qui locutus est per prophetas.  
Et unam, sanctam, catholicam et apostolicam Ecclesiam.  
Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum.  
Et expecto resurrectionem mortuorum, et vitam venturi sæculi.  
Amen.

## ORATIO UNIVERSALIS

## GEOLOFSBELIJDENIS

Ik geloof in één God, de almachtige Vader,  
Schepper van hemel en aarde,  
van al wat zichtbaar en onzichtbaar is.  
En in één Heer, Jezus Christus, eniggeboren Zoon van God,  
vóór alle tijden geboren uit de Vader.  
God uit God, Licht uit Licht,  
ware God uit de ware God.  
Geboren, niet geschapen, één in wezen met de Vader,  
en dóór Wie alles geschapen is.  
Hij is voor ons, mensen, en omwille van ons heil  
uit de hemel neergedaald.  
Hij heeft het vlees aangenomen door de heilige Geest  
uit de Maagd Maria, en is mens geworden.  
Hij werd voor ons gekruisigd,  
Hij heeft geleden onder Pontius Pilatus en is begraven.  
Hij is verrezen op de derde dag, volgens de Schriften.  
Hij is opgevaren ten hemel: zit aan de rechterhand van de Vader.  
Hij zal wederkomen in heerlijkheid  
om te oordelen levenden en doden.  
En aan zijn Rijk komt geen einde.  
Ik geloof in de heilige Geest, die Heer is en het leven geeft;  
die voortkomt uit de Vader en de Zoon;  
die met de Vader en de Zoon te zamen wordt aanbeden en verheerlijkt;  
die gesproken heeft door de profeten.  
Ik geloof in de éne, heilige, katholieke en apostolische Kerk.  
Ik belijd één doopsel tot vergeving van de zonden.  
Ik verwacht de opstanding van de doden  
en het leven van het komend Rijk.  
Amen.

## VOORBEDEN

## LITURGIA EUCHARISTICA

### OFFERTORIUM

**V.** Benedictus es, Domine, Deus universi, quia de tua largitate accepimus panem, quem tibi offerimus, fructum terræ et operis manuum hominum: ex quo nobis fiet panis vitæ.

**R.** Benedictus Deus in sæcula.

**V.** Per huius aquæ et vini mysterium eius efficiamur divinitatis consortes, qui humanitatis nostræ fieri dignatus est particeps.

Benedictus es, Domine, Deus universi, quia de tua largitate accepimus vinum, quod tibi offerimus, fructum vitis et operis manuum hominum, ex quo nobis fiet potus spiritualis.

**R.** Benedictus Deus in sæcula.

**V.** In spiritu humilitatis, et in animo contrito suscipiamur a te, Domine; et sic fiat sacrificium nostrum in conspectu tuo hodie ut placeat tibi, Domine Deus.

Lava me, Domine, ab iniquitate mea, et a peccato meo munda me.

Orate, fratres: ut meum ac vestrum sacrificium acceptabile fiat apud Deum Patrem omnipotentem.

**R.** Suscipiat Dominus sacrificium de manibus tuis ad laudem et gloriam nominis sui, ad utilitatem quoque nostram totiusque Ecclesiæ suæ sanctæ.

## EUCHARISTISCHE DIENST

### BEREIDING VAN DE GAVEN

**P.** Gezegend zijt Gij, God, Heer van al wat leeft. Uit uw milde hand hebben wij het brood ontvangen. Aan U dragen wij op de vrucht van de aarde, het werk van onze handen. Maak het voor ons tot brood van eeuwig leven.

**A.** Gezegend zijt Gij God, in alle eeuwen.

**P.** Water en wijn worden één. Gij deelt ons menszijn en neemt ons op in uw goddelijk leven.

Gezegend zijt Gij, God, Heer van al wat leeft. Uit uw milde hand hebben wij de beker ontvangen. Aan U dragen wij op de vrucht van de wijngaard, het werk van onze handen. Maakt het voor ons tot bron van eeuwig leven.

**A.** Gezegend zijt Gij God, in alle eeuwen.

**P.** In het besef van onze onmacht en onze schuld vragen wij dat onze offerande voor U aanvaardbaar wordt en wij genade vinden in uw ogen.

Neem alle schuld van ons af, Heer, maak ons vrij van ongerechtigheid.

Bidt, broeders en zusters, dat mijn en uw offer aanvaard kan worden door God, de almachtige Vader.

**A.** Moge de Heer het offer uit uw handen aannemen, tot lof en eer van zijn Naam, tot welzijn van ons en van heel zijn heilige Kerk.

## ORATIO SUPER OBLATA

V. Oremus. ...

R. Amen.

## PREX EUCHARISTICA II

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

V. Sursum corda.

R. Habemus ad Dominum.

V. Gratias agamus Domino Deo nostro.

R. Dignum et iustum est.

V. Vere dignum et iustum est, æquum et salutare, nos tibi, sancte Pater, semper et ubique gratias agere per Filium dilectionis tuæ Iesum Christum, Verbum tuum, per quod cuncta fecisti: quem misisti nobis Salvatorem et Redemptorem, incarnatum de Spiritu Sancto et ex Virgine natum.

Qui voluntatem tuam adimplens et populum tibi sanctum acquirens extendit manus cum pateretur, ut mortem solveret et resurrectionem manifestaret.

Et ideo cum Angelis et omnibus Sanctis gloriam tuam prædicamus, una voce dicentes:

Sanctus, Sanctus, Sanctus

Dominus Deus Sabaoth.

Pleni sunt cæli et terra gloria tua.

Hosanna in excelsis.

Benedictus qui venit in nomine Domini.

Hosanna in excelsis.

## GEBED OVER DE GAVEN

P. Laat ons bidden. ...

A. Amen.

## EUCHARISTISCH GEBED II

P. De Heer zij met u.

A. En met uw geest.

P. Verheft uw hart.

A. Wij zijn met ons hart bij de Heer.

P. Brengen wij dank aan de Heer onze God.

A. Hij is onze dankbaarheid waardig.

P. Waardig is het voorzeker en recht, billijk en heilzaam, U, heilige Vader, altijd en overal dank te brengen, door uw geliefde Zoon, Jezus, de Gezalfde, uw Woord, waardoor Gij alle dingen hebt gemaakt; die Gij ons hebt gezonden als Redder en Verlosser, vlees geworden door de heilige Geest en geboren uit de Maagd; die, uw wil volbrengend, en U een heilig volk verwervend, zijn handen uitstrekten toen Hij het lijden doorstond, om de banden des doods te slaken en de wederopstanding zichtbaar en zeker te maken. En daarom, tezamen met de engelen en alle heiligen, verkondigen wij uw heerlijkheid en zeggen wij als uit één mond:

Heilig, heilig, heilig

de Heer, de God der hemelse machten!

Vol zijn hemel en aarde van uw heerlijkheid.

Hosanna in den hoge.

Gezegend Hij die komt in de naam des Heren.

Hosanna in den hoge.



**V.** Vere Sanctus es, Domine, fons omnis sanctitatis. Hæc ergo dona, quæsumus, Spiritus tui rore sanctifica, ut nobis Corpus et Sanguis fiant Domini nostri Iesu Christi.

Qui cum Passioni voluntarie traderetur, accepit panem et gratias agens fregit, deditque discipulis suis, dicens:

**Accipite et manducate ex hoc omnes:  
hoc est enim Corpus meum, quod pro vobis tradetur.**

Simili modo, postquam cenatum est, accipiens et calicem, iterum gratias agens dedit discipulis suis, dicens:

**Accipite et bibite ex eo omnes:  
hic est enim calix Sanguinis mei  
novi et æterni testamenti,  
qui pro vobis et pro multis effundetur  
in remissionem peccatorum.  
Hoc facite in meam commemorationem.**

#### MYSTERIUM FIDEI

**R.** Mortem tua annuntiamus, Domine,  
et tuam resurrectionem confitemur,  
donec venias.

**V.** Memores igitur mortis et resurrectionis eius, tibi, Domine, panem vitæ et calicem salutis offerimus, gratias agentes quia nos dignos habuisti astare coram te et tibi ministrare.

**P.** Waarlijk heilig zijt Gij, Heer, bron wel aller heiligheid: heilig dan, vragen wij, deze gaven door de dauw van uw Geest, opdat zij het lichaam en bloed worden van onze Heer Jezus Christus,

die, toen Hij werd overgeleverd aan zijn vrijwillig lijden, brood nam en brak onder dankzegging, en het gaf aan zijn leerlingen, zeggende:

**Neemt en eet;  
dit is mijn Lichaam, dat voor u wordt overgeleverd.**

Desgelijks, na het avondmaal, nam Hij de beker, en wederom dankzeggend gaf Hij die aan zijn leerlingen, zeggende:

**Neemt en drinkt allen hieruit;  
want dit is de beker van het nieuwe verbond,  
bezegeld door mijn Bloed  
dat voor u en voor velen zal vergoten worden  
tot vergeving van de zonden.  
Doet dit ter gedachtenis aan Mij.**

#### MYSTERIE VAN HET GELOOF

**A.** Heer Jezus, wij verkondigen Uw dood,  
en wij belijden tot Gij wederkeert,  
dat Gij verrezen zijt.

**P.** Indachtig derhalve zijn dood en opstanding dragen wij U op het brood des levens en de beker des heils, en brengen U dank, wijl Gij ons waardig acht voor uw aanschijn te staan en U te eren in dienstbaarheid;

Et supplices deprecamur ut Corporis et Sanguinis Christi participes a Spiritu Sancto congregemur in unum.

Recordare, Domine, Ecclesiæ tuæ toto orbe diffusæ, ut eam in caritate perficias una cum Papa nostro N. et Episcopo nostro N. et universo clero.

Memento etiam fratrum nostrorum, qui in spe resurrectionis dormierunt, omniumque in tua miseratione defunctorum, et eos in lumen vultus tui admitte.

Omnium nostrum, quæsumus, miserere, ut cum beata Dei Genetrice Virgine Maria, beatis Apostolis et omnibus Sanctis, qui tibi a sæculo placuerunt, æternæ vitæ mereamur esse consortes, et te laudemus et glorificemus per Filium tuum Iesum Christum.

Per ipsum, et cum ipso, et in ipso, est tibi Deo Patri omnipotenti, in unitate Spiritus Sancti, omnis honor et gloria per omnia sæcula sæculorum.

**R. Amen.**

## RITUS COMMUNIONIS

V. Præceptis salutaribus moniti, et divina institutione formati, audemus dicere:

en wij smeken U ootmoedig ons, deelachtig aan het lichaam en bloed van Christus, door zijn heilige Geest te vergaderen tot eenheid.

Wees indachtig, Heer, uw kerk, verbreid over de ganse aarde; leid haar in liefde tot volkomenheid, in gemeenschap met onze paus N., en onze bisschop N.

Gedenk ook onze broeders en zusters die reeds in de verwachting der opstanding zijn ontslapen, en alle afgestorvenen die zijn toevertrouwd aan uw barmhartigheid, en laat hen toe naar het licht van uw aanschijn.

Over ons allen, vragen wij, erbarm U; opdat wij, tezamen met de heilige moeder Gods Maria, uw heilige apostelen en alle heiligen die de eeuwen door uw welbehagen vonden, deelachtig mogen worden aan het eeuwig leven, en U loven en verheerlijken, door uw zoon, Jezus, de Gezalfde.

Door Hem en met Hem en in Hem zal uw Naam geprezen zijn, Heer, onze God, almachtige Vader, in de eenheid van de heilige Geest, hier en nu en tot in de eeuwigheid.

**A. Amen.**

## COMMUNIERITUS

P. Laat ons bidden. Aangespoord door het gebod van de Heer, en door zijn goddelijk woord onderricht, durven wij zeggen:

Pater noster, qui es in cælis:  
sanctificetur nomen tuum;  
adveniat regnum tuum;  
fiat voluntas tua, sicut in cælo, et in terra.  
Panem nostrum cotidianum da nobis hodie;  
et dimitte nobis debita nostra,  
sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;  
et ne nos inducas in tentationem;  
sed libera nos a malo.

**V.** Libera nos, quæsumus, Domine, ab omnibus malis, da propitius pacem in diebus nostris, ut, ope misericordiæ tuæ adiuti, et a peccato simus semper liberi et ab omni perturbatione securi: expectantes beatam spem et adventum Salvatoris nostri Iesu Christi.

*Quia tuum est regnum, et potestas, et gloria in sæcula.*

#### **SIGNUM PACIS**

**V.** Domine Iesu Christe, qui dixisti Apostolis tuis: Pacem relinquo vobis, pacem meam do vobis: ne respicias peccata nostra, sed fidem Ecclesiæ tuæ; eamque secundum voluntatem tuam pacificare et coadunare digneris. Qui vivis et regnas in sæcula sæculorum.

**R.** Amen.

**V.** Pax Domini sit semper vobiscum.

**R.** Et cum spiritu tuo.

**V.** Offerte vobis pacem.

Onze Vader, die in de hemel zijt,  
uw naam worde geheiligd,  
uw rijk kome,  
uw wil geschiede op aarde zoals in de hemel.  
Geef ons heden ons dagelijks brood  
en vergeef ons onze schulden,  
zoals ook wij vergeven aan onze schuldenaren  
en breng ons niet in beproeving,  
maar verlos ons van het kwade.

**P.** Verlos ons, Heer, van alle kwaad. Geef vrede in onze dagen; dat wij, gesteund door uw barmhartigheid, vrij mogen zijn van zonde en beveiligd tegen alle onrust, hoopvol wachtend op de komst van Jezus Messias, uw Zoon.

*Want van U is het koninkrijk en de kracht en de heerlijkheid in eeuwigheid. Amen.*

#### **GEBED OM VREDE EN VREDESWENS**

**P.** Heer Jezus Christus, Gij hebt aan uw apostelen gezegd: "Vrede laat Ik u; mijn vrede geef Ik u". Let niet op onze zonden, maar op het geloof van uw kerk. Vervul uw belofte: geef vrede in uw naam en maak ons één. Gij, die leeft in eeuwigheid.

**A.** Amen.

**P.** De vrede des Heer zij altijd met u.

**A.** En met uw geest.

**P.** Wenst elkaar de vrede.

## FRACTIO PANIS

V. Hæc commixtio Corporis et Sanguinis Domini nostri Iesu Christi fiat accipientibus nobis in vitam æternam.

R. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: miserere nobis.

Agnus Dei, qui tollis peccata mundi: dona nobis pacem.

## COMMUNIO

V. Ecce Agnus Dei, ecce qui tollit peccata mundi. Beati qui ad cenam Agni vocati sunt.

R. Domine, non sum dignus, ut intres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea.

## POSTCOMMUNIO

V. Oremus. ...

R. Amen.

## RITUS CONCLUSIONIS

V. Dominus vobiscum.

R. Et cum spiritu tuo.

V. Benedicat vos omnipotens Deus, Pater, et Filius, et Spiritus Sanctus.

R. Amen.

V. Ite, missa est.

R. Deo gratias.

## LAM GODS

P. Lichaam en Bloed van onze verrezen Heer Jezus Christus, die wij ontvangen tot eeuwig leven.

A. Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld, ontferm U over ons.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld, ontferm U over ons.

Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld, geef ons de vrede.

## COMMUNIE

P. Zalig zij die genodigd zijn tot de maaltijd des Heren. Zie het Lam Gods, dat wegneemt de zonden der wereld.

A. Heer, ik ben niet waardig dat Gij tot mij komt, maar spreek en ik zal gezond worden.

## SLOTGEBED

P. Laat ons bidden. ...

A. Amen.

## DE WEGZENDING

P. De Heer zij met u.

A. En met uw geest.

P. Zegene u, de almachtige God, Vader, Zoon en heilige Geest.

A. Amen.

P. Gaat nu allen heen in vrede.

A. Wij danken God.

## Impressum

Herausgeber: Tourismuseelsorge  
Kategoriale Seelsorge der Erzdiözese Wien  
Stephansplatz 6/1/6, 1010 Wien

E-Mail: [office@virc.at](mailto:office@virc.at)

Website: [www.virc.at](http://www.virc.at)

Redaktion: Mag.<sup>a</sup> Sandra Ranner

Für den Inhalt verantwortlich: Dr. Joseph Farrugia

Der Messritus in den verschiedenen Sprachen wurde  
nach bestem Wissen recherchiert.



Coverbild: © igor\_shmel / Fotolia

Druck: Netinsert Dornhackl Andreas, 1220 Wien

Diese Broschüre wurde auf FSC-zertifiziertem Papier gedruckt.

Wien, 2019